

Gamle veje i Thy

Af TORSTEN BALLE

(Fortsat fra forrige årbog).

Vejen fra Tisted til Hanstholmen

havde også betydning for handelen på Norge. Landingspladserne på nordsiden af Hanstholmen lå ret godt beskyttet mod vestlige og sydvestlige vinde i læ af de høje skrænter. Det har derfor tit været muligt at lande der, når blæst og bølgegang gjorde det umuligt at benytte Klitmøller som landingsplads.

Når der alligevel var større handel på Norge fra Klitmøller, kan en af grundene være, at bundforholdene ikke var så gode og stabile ved Hanstholmens landingspladser som ved Klitmøller. Den vigtigste årsag var dog sikkert, at afstanden til de frugtbare og tæt befolkede områder mod syd var større fra Hanstholm end Klitmøller. Disse områder var jo det egentlige udgangspunkt for handelen.

Mellem Hanstholmen og det øvrige Ty ligger der desuden lave eng- og kærstrækninger, der kunne volde færdsejen vanskeligheder i gamle dage, da vandstanden var højere end nu. Om pastor Begtrup i Nors (1733-59) fortæller Wiberg således, at han kørte med fire heste for tilsogets, da han var så ualmindelig svær, og der ved Tved fandtes dybe moradser.

Fra egnene syd og vest for Tisted har man derfor foretrukket Klitmøller som handelsplads, og Hanstholmhandelens opland var således indskrænket til at omfatte Tved sogn, Hanstholmen og egnene øst og nordøst for Tisted.

En del af handelen foregik med købmænd i Tisted som mellemed, og vejen fra Tisted til Hanstholm var derfor en af handelens hovedveje.

Fra Tisted gik vejen ud ad Nørregade, men ikke til Skinnerup som den nuværende landevej, der opstod ca. 1780 ved sammenlægning af de gamle Hanstholm- og Klitmøllerveje. I stedet fulgte den først på et stykke den samme linie som nu Hillerslevvej, og derefter gik den nordpå gennem den østlige del af Skinnerup bys jorder til Læk i Nors sogn. Her er dele af vejen i brug endnu, og gamle folk på egnen ved, at denne vej har været den gamle landevej til Hanstholm.

I nærheden af Læk lå ved vejen "Tromskirke", der sikkert var en langdysse ligesom Troldkirken mellem Nibe og Ålborg. I gamle dage sagde man i Norge, at heksene samledes ved Tromsø kirke Sankt Hansdag og den samme folketro kendes fra Ty.

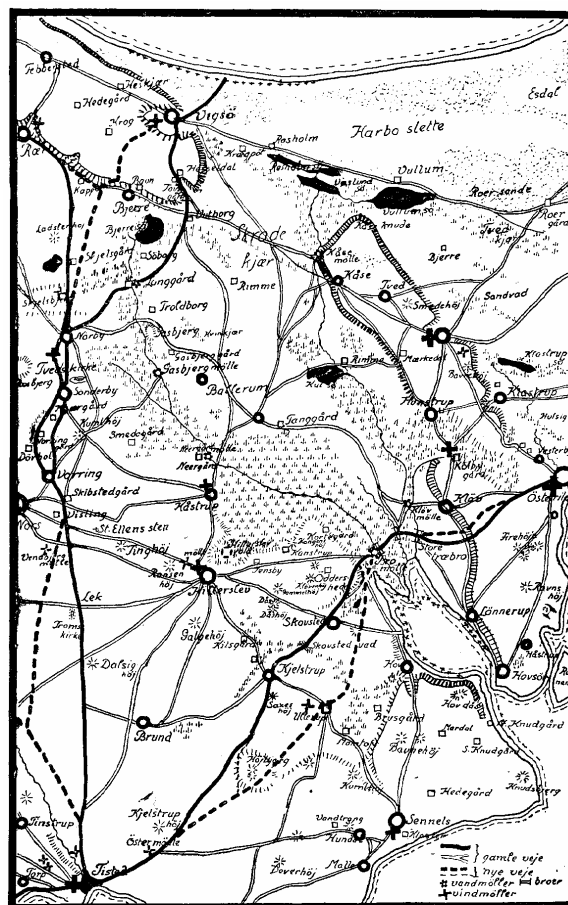
Stednavnet Tromskirke svarer altså egentlig til navnet Troldkirken og vidner samtidig om forbindelse med Norge.

Fra Læk fortsatte vejen mod nord lidt øst for den nuværende landevej. Noget vest for vejen lå *Vendbjerg mølle*, en af de gamle store møller. Dens plads er sikkert bestemt af vejen.

Hvor Nors stationsby ligger, var der dengang så lidt som ved Læk nogen bebyggelse. Den gamle færdselsåre ligger endnu som vej i den østlige del af byen, og tidligere fortsatte den herfra mod nord ind mellem de to gamle gårde *Visling* og *Skibstedgård*, hvoraf i hvert fald den

sidste en tid var beboet af familier, der havde forbindelse med skudehandelen. Den ny landevej krydser her den gamles spor, idet den gamle vej herfra slog et sving ind gennem *Vorring* by, hvor den traf den endnu ældre vej fra *Sjørrind* til Hanstholm (se årbog 1948).

Imellem Tisted og Vorring lå kun de her nævnte tre beboelser, *Vendbjerg mølle*, *Visling* og *Skibstedgård*, ved vejen, som derved tydeligt viser sig at være en gennemgående færdselsåre.

1. Vigsøvejen og Alborgvejen til Østerild.

Nord for Vorring er der spor af to veje, der følges ad mod nord med højst et par hundrede meters afstand. Den vestligste gik nordvest ud af Vorring by som nu vejen til Hinding. Ved gården *Døvhø* drejede den langs med en lang smal eng mod nord forbi *Vorringgårds* gamle tomt og *Kjærgård*, der vist også er flyttet østpå, og fortsatte så mod nord lige Øst om *Tveds kirke*.

Den anden vej gik norden ud af Vorring by og fulgte omtrent samme linie som landevejen nu. På *Skjelsbjerg* norden for Tveds mødtes de to veje. Deres forløb tyder på, at den første er den ældste. Ved den lå jo Vorringgård, der engang var en meget stor gård (1558 16 tdr. hartkorn) og kirken. Det ligger nær at tænke sig, at sandflugten, der var hård ved denne egn, var skyld i, at færdslen og senere gårdene er flyttet mod øst.

Sandet dæmmede ofte op for afløbet fra engene, så både de og veje og marker omkring dem til tider blev oversvømmet. Således kan det også let være gået med engen vest for Vorringgård. En del af engen er sikkert også blevet opfyldt med sand. Vorringgårds 18 tdr. hartkorn i 1558 var nemlig i 1664 svundet ind til 6 tdr. Længere mod nord har sandet lagt sig over vejen som store klitter, der nu helt omgiver kirken.

Nord for Tveds kirke stødte en vigtig vej til Hanstholmvejen. Den kom fra Sennels og passerede Ullerupgård, Kjelstrup og den gamle herredsby Hillerslev, der i middelalderen var midtpunktet i et særligt len, Hillerslev len. Medens vejen fra Sennels til Hillerslev endnu bruges, er der ikke levnet et eneste stykke af vejen fra Hillerslev til Tved, skønt denne vej engang var både tingvej og handelsvej. Man kan deraf slutte, at vejen havde tabt sin betydning, da man ved udskiftningen ca. 1800 omlagde byvejene.

Der, hvor denne vej mødte Hanstholmvejen, delte denne sig i to, hvoraf den ene gik lige vest om Skjelsgård, der var en gammel skudehandelsgård. Fra denne gård gik vejen i en næsten lige linie over de lave enge til Rær by, hvorfra man enten kunne køre op på Holmen til *Hansted* og *Febbersted* eller langs med foden af Holmens stejle skrænt til den gamle kongelige gård *Torp*. Den sidste vej er sikkert den gamle kongevej.

Nu går vejen ikke direkte fra Tveds til Rær. Den tager i stedet en omvej over Bjerre, hvorfra man kan komme op over Holmens skråning til *Vigsø*.

Denne vej føring har sin årsag i, at man også her søgte at sammenlægge to veje på så langt et stykke som muligt, nemlig den gamle vej til Rær og vejen til Hanstholmens vigtigste landingsplads *Vigsø*.

Denne vej gik fra det før omtalte delingssted nord for Tveds kirke mod nordøst til *Langgård*. På denne gård boede der i det 17' og 18' århundrede familier, som tog del i skudehandelen og havde slægtsforbindelse i Norge, hvor der endnu lever efterkommere af dem, således konsul Knut C. Langgård i Skien, Tistedes venskabsby.

Gården ligger yderst på et næs, som det høje land i syd skyder ud i de lave engstrækninger over mod det sydøstre hjørne af Hanstholmens faste kalkbjerg. Afstanden mellem de to "fastlande" er her mindst, og det var derfor naturligt, at færdselen søgte over engene fra dette sted. Tæt øst for Langgård lå Langgårdsmølle ved den å, der dannede afløb fra Bjerre sø. Både denne mølle og Gasbjerg mølle længere syd på ved den samme å nævnes endnu 1675-1700 i Tved kirkebog.

På den anden side af åen breder det lave land sig, men en del af dette må have været nogenlunde tørt og fast, så det kunne dyrkes. Der ligger nemlig herude en gammel gård, *Søborg*, der vistnok nævnes allerede 1418 (Trap). Nord for denne gård lå vejens laveste og vanskeligste stykke, men det var kun kort, og snart nåede vejen gården *Vutborg*. Endelsen -borg i disse to navne og i Trolldborg, en gård sønden for Søborg, betyder nok en forhøjning, der dog ikke er høj nok til at kaldes bjerg som Gasbjerg, den ejendommelige kalkklippe længere mod syd.

Ved Vutborg møder vejen, der her endnu er farbar, en anden vigtig vej til Hanstholm. Den kommer fra Hjardemål, Hunstrup og Østerild, de tre sognebyer på Østholmen, og har i den sidste by forbindelse med landevejen til Ålborg. Denne vej er endnu ret stærkt

befærdet og når Hanstholmshavnen kommer, vil den sikkert blive landevej. I gamle dage var den en af Norgeshandelens forbindelsesveje mod øst, idet Østholmens beboere også tog livlig del i skudehandelen. Selv præsten i Hjardemål, hr. Thomas Präm, ejede 1741 part i en skude.

Fra Vutborg søger vejen nu op på Holmens topflade. De høje skrænter kunne færdselen ikke klare, men nord for Vutborg skærer en smal, kileformet dal sig ind i bjerget, og gennem den kunne man uden større besvær komme op på "æ Holm".

Ved dalen ligger de to gårde *Tousgård* og *Hesseldal*. Den sidste har nok sit navn fra dalen, og dette navn er et af de få tylandske stednavne, der har forbindelse med trævækst. (Hessel hassel).

Og så går vejen igen nedad forbi *Vigsø kirke* til den lille handelsby *Vigsø*, der ligger forholdsvis lunt i en lille dal, åben mod øst. Herfra var der ca. 1 km ned til stranden, hvor skuderne lå. Nu er der knap så langt. Havet har her som andre steder inderst i bugterne gnavet et godt stykke af kysten, om end ikke slet så meget, som man i almindelighed forestiller sig.

Norgeshandelen fra Hanstholm foregik hovedsagelig fra *Vigsø*, men den blev aldrig særlig stor. Der var aldrig mere end en halv snes skuder, der hørte hjemme her, ofte kun 4-5. Dette ringe tal er dog ikke noget sikkert mål for handelens størrelse. Mange af de skuder, der sejlede med varer mellem Norge og *Vigsø*, hørte nemlig hjemme på den anden side af "æ Narhå".

Handelen fra Holmen har sikkert været drevet fra gammel tid. De større kongelige gårde lå i regelen på strategisk betydningsfulde steder, ikke i færdselsmæssigt afsides egne. Kongsgården *Torp*, hvorunder næsten alt jordegods på Holmen hørte, og den store, rigt udsmykkede korskirke i Rær, der må være opført før 1200, sandsynligvis på foranledning af kongen eller hans høvedsmand på *Torp*, synes at fortælle om, at denne egn havde en særlig betydning. Man tør vistnok slutte, at det, der gjorde Holmen til et betydningsfuldt sted, var handelen fra kysten. Denne må da have været i gang i hvert fald i 1100 tallet, og vejene til Hanstholm må have haft betydning som handelsveje mindst fra samme tid.

IV.

Landevejen til Ålborg og Vendsyssel

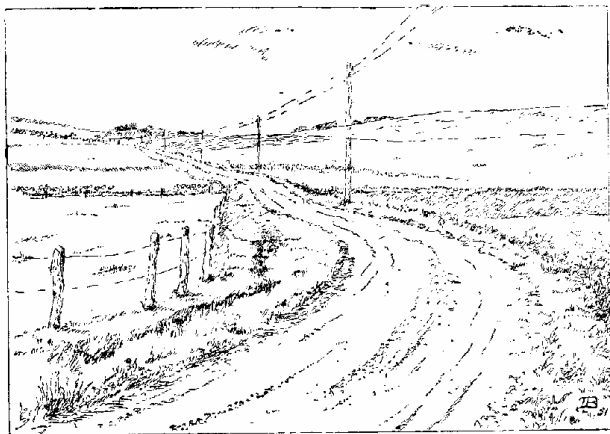
(Se kort i og 2).

var Tistedes forbindelsesvej mod øst. Det fremgår af præsteindberetningerne 1625 og 1690, at færdselen på denne vej var stor. De præster, der boede i vejens nærhed, klagede da over det store gæsten af vejfarende folk af alle stænder.

Folk, der omkring 1700 kørte ud på den lange rejse fra Tisted til Ålborg, måtte først snegle sig op ad Østerbakken, som vi gør endnu trods hovedvej 11. Derefter kørte de et kort stykke i samme retning, som vi endnu gør, men allerede vest for Vilhelmsborg skilles vore veje. Vi kører nu i buer og sving (ja, nu er det værste da endelig forsvundet), bakke op og bakke ned over Højbjerg og Ullerup, men vore forfædre holdt sig mere på det jævne.

En lille stump "skrå" vej mod nordøst vesten for Vilhelmsborg antyder endnu den vej, de tog.

De kørte herfra nordvest om *Højbjerg banke*, og hvis vi nu kører fra landevejen med *Kjelstrupvej*, kommer vi der ind på deres landevej, der herfra kun er ændret lidt i tidens løb. Nord for *Højbjerg* er et sving rettet ud, men til gengæld var der indtil fornylig længere nordpå et par af de sædvanlige, vinkelrette bøjninger, der stammer fra udskiftningstiden. Da fik mange landsbyveje nogle dobbeltknæk, som de ikke siden har forvundet.

Gl. Alborglandevej ved Skovsted vad. (Set fra syd).

Så kom de vejfarende gennem *Kjeldstrup*, og de havde så efter de gamle opmålinger fra Lars Skomagers vognhus i *Kjeldstrup* til renden i *Skovsted vad* 390 favne, og herfra igennem *Skovsted* til nordøsthjørnet af laden ved *Bromølle* 1384 favne. Vi kan endnu køre ad denne vej, og gør vi det, lægger vi mærke til, hvor jævnt vejen glider af sted.

Der er heller ikke en eneste bakke, og man undrer sig over, hvorfor landevejen senere blev lagt over det bølgede terræn længere mod syd. Det kan ikke have været til fordel for nogen - undtagen for *Ullerups* ejer og hans gæster. Men her ligger måske også hunden begravet.

Noget sydvest for *Bromølle* havde dog også den gamle vej et vanskeligt terræn at passere. De vejfarende måtte her enten sætte "sni øver" det 20 meter høje næs, der fra *Hillerslev* rager ud i engene, eller snige sig uden om næsset langs skrænternes fod, hvor vandet kunne være generende. Det er tvivlsomt, hvilken af de to veje, der blev regnet for den rigtige landevej, måske er de begge blevet brugt af folk, der skulle østpå, så det afhang af føret - og af folks temperament - hvilken vej de tog.

Derefter kom man til de brede, lave enge ved *Bromølle*. Endnu står de tit under vand, men nu har vi da en fast og god vej, hvorfra vi med ophøjet sindsro kan beskue vandmasserne og moradset. I gamle dage måtte de sølle folk lige ud i det. Man gyser ved tanken.

Og så var der tre åer, man skulle over. Den første kommer fra *Bjerre sø* og løber gennem *Tveds* og *Kåstrup* enge forbi *Bromølle*. Foruden denne mølle trak den også *Langgårds*, *Gasbjerggårds* og *Neergårds* møller, så den må have været meget vandrig. Længere mod øst førte *Lille Træbro* over en mindre å, og derefter kom man til *Store Træbro* over *Kløv å*. Denne å kommer fra klitsøerne østen for *Vigsø* (*Rosholm*, *Vaslund* og *Vullum søer*) og den havde to møller at trække, *Kåse mølle* og *Kløv mølle*.

Store Træbro nævnes allerede 1533 i et åbent brev, hvorved fra *Kirsten Hvas*, *Niels Krabbes* efterleverske til

Tandrup gør vitterligt, at hun under og oplader til *Jens Hvas* til *Kås* "de brogæs, som årlig plejer at gives og skal gives for *Hillerslev bro* at holde færdig" og derefter i et tingsvidne, udstedt i 1556 på *Hillerslev herredsting*, hvor otte dannemænd vidner, at de mindes først udi salig *Niels Munk* og *Svend Munk* og *Jens Hvas* deres tid, at hver mand i de tre sogne på *Hansthalm*, i *Tveds* og i *Kåstrup* sogne har givet brogæs, hvert år en ung gås ved *Mikkelstid*, for *Store Træbro* at holde færdig "som er *Kongens Alfar Wey*". (Indført i *Hillerslev herredstingbog* 1714 s. 145 f.).

1788 lå der ved *Store Træbro* et brohus. Da blev broerne holdt vedlige for de bropenge, som bromanden skulle opkræve af de vejfarende.

Fra *Store Træbro* var der ikke lang vej til *Østholmen*, der ligesom *Hansthalm* hæver sig over det flade land som en ø med ret jævn topflade, men med bratte skråninger ned mod engene. For at komme op på holmen, måtte man sno sig op ad den berygtede *Kløv bakke*, en skræk for alle kørende. Det var ikke sjældent, at et læs her tog magten fra kusk og heste og lavede ulykker. Det var en hel lettelse, når man havde nået toppen, at kunne rulle i mag ad god vej hen mod fjordbyen *Østerild*.

Østerild sogn var i de gode gamle dage, da fjorden var fersk, et rigt sogn på grund af det gode fiskeri. I 1821 fangedes omkring *Østerild fjord* 82040 stk. Helt foruden utallige af de andre ferskvandsfisk, som det vrimlede af i fjorden. Da havet i 1825 brød ind i *Limfjorden* ved *Agger*, og fjorden blev salt, fik det rige fiskeri en brat ende; og *Østerild* blev en fattig by. 30 familier, der før havde fundet deres føde på fjorden, måtte under forsørgelse af fattigvæsenet (*Ålborg*. stiftstidende 21. nov. 1829). Man forstår, at folk siden sagde: "Æ, æ fræ *Østerild* deswar".

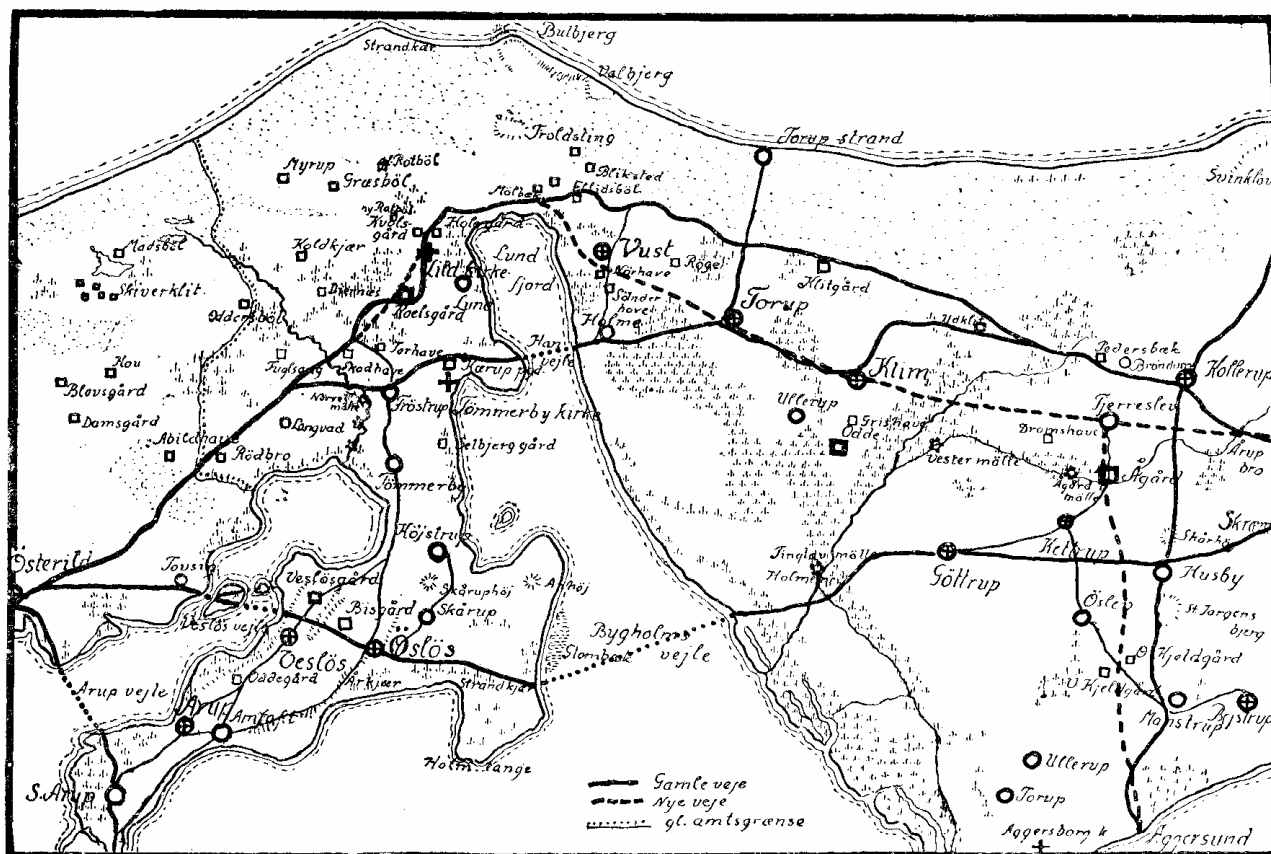
Når de rejsende kom, til *Østerild*, måtte de til at tælle på knapperne. Skulle, de tage den lange, lange ensomme og trølse vej over *Østerild* hede nord om *Tømmerby* og *Lund fjord*, eller skulle de vælge den kortere, men farlige - og spændende - vej over vejlerne gennem det skønne *Hannæsland* i nær kontakt med den elskede *Limfjord*.

De, der kender *Tyboernes* temperament, er ikke i tvivl om, at de foretrak den sidste vej, når vejret var nogenlunde. For de rejsende, der skulle til *Hannæs* eller *Mors* var det en selvfølge, at de satte over vejlen. Den lange omvej over *Tømmerby* tog de kun til, når de var nødt til det.

Over vejlerne.

Over *Østerild fjord* kunne man komme på to steder. *Arup vejle* (vejle = vadested) førte til *Arup*, hvorfra man kunne komme til *Feggesund*, men også mod øst til *Øsløs*, og over *Vesløs vejle* gik hovedruten forbi *Vesløsgård* til *Øsløs*. Fra denne gamle skipperby var der livlig trafik på *Limfjorden*, og det er ikke usandsynligt, at en del af varerne fra *Norge* spredtes herfra over *Limfjordsegnene*. Beboerne i *Øsløs Bisgård* havde i hvert fald forbindelse med *Norgeshandelen*.

Østen for *Øsløs* kom man forbi *Strandkier* (læs *Johan Skjoldborg*: *Pe Hywers sommerdag*) til *Bygholms vejle*, den længste og farligste af vejlerne. Ved vestenden af vejlen stod en høj stage med en tønne på toppen. En lignende kunne man skimte ved fjordens østside, og på en holm midt i fjorden var der også rejst et mærke. Så havde man noget at styre efter. Måske var der også her som ved

2. Ålborgvejene fra Østerild mod øst.

Vesløs vejle rejst store sten på bunden langs med vejen. Det kunne nok behøves, for på den ene side lå Limfjordsdybet og på den anden bundløse dyndhuller. I det berygtede hul *Glombak* satte mange livet til.

Farligst var vejlen, når vejret pludselig slog om. Den kunne ligge så tør, at bunden støvede, og så kunne vinden pludselig rejse sig og presse vandet ind over vejen, så folk snart kørte i vand til hjulnavene. Strømmen kunne da blive så stærk, at både vogne, folk og heste blev presset ud i dybene. Tåge og mørke kunne også overraske de rejsende, og når man ikke kunne se en hånd for sig, nyttede stager og sten jo lidt. En del af ulykkerne skyldtes vist desværre den kendsgerning, at de rejsende af anden grund var lidt omtågede. 1702 druknede en mand på Vesløs vejle. Hr. Michael sukker (kirkebogen): Bare han ikke var fuld.

Ved højvande kunne man slet ikke komme over vejlerne, og enten måtte man da bide i det sure æble og snegle sig ud ad den nordlige vej, eller også måtte man vente, til vandet sank. I ventetiden hjemsøgte man præstegårdene, som skulle give de rejsende herberge. Præsten i Hunstrup beretter 1625, at der før påske det år var på een gang 250 vejfarende i hans gård, og lignende klager kommer fra præsterne i Han herred, hvor Kettrup præstegård var særlig hjemsøgt af folk, der skulle over vejlerne.

Vejen på denne side er beskrevet i C. Klitgårds: Vendsysselske veje, hvortil der henvises.

Norden om.

De, der af forsigtighed eller på grund af vejret valgte denne vej, var ikke udsat for nogen fare, men vejen var afskyet på grund af dens dårlige tilstand og dens længde.

Fra Østerild til *Langvad* var der godt og vel en mil over den triste hede. Kun to beboelser lå nær vejen, gården *Rødbro* ved den bro, der lå i skellet mellem Hillerslev herred i det gamle Ørum amt og Hanherrederne, og *Abildhave* (et mærkeligt navn midt på heden, måske ironisk ment).

Ved *Langvad* kunne man i stedet for at fortsætte nord om *Lund fjord* dreje ned mod *Tømmerby* og *Kærup* præstegård. Herfra kunne man komme over *Han vejle* til *Vust holme* og *Torup*. Præsten i *Kærup* melder 1625, at "denne præstegård ligger ved en farlig vejle, udi hvilken mange er faret ilde og en part af dem fordruknet, og ikke uden lang omkøring kan de godtfolk i Ty, Mors og Harsyssel, som vandrer deres vej til Vendsyssel, Hanherred og Himmersyssel, komme forbi, hvorfor de venter på lejlighed til at komme over, og af den årsag skal mange godtfolk logeres her i præstegården, så den er meget besværet med fremmede vandrende folks gæster". Hvis man skal tro præsten, var denne vej altså heller ikke ufarlig, men der var dog ikke ret lang vej over (ca. 1 km mod 5 km ved *Bygholms vejle*) og faren for, at de rejsende skulle blive overrasket af højvande, tåge og mørke kan ikke have været af nogen betydning. Men var der højvande, tåge eller mørke, når man kom til vejlen, var det naturligtvis voveligt at begynde overfarten.

Nogle foretrak da sikkert at fortsætte norden om fjorden. Landevejen går jo nu over *Bjerget* bakke, men det gjorde den gamle vej ikke. Efter hvad der fortælles, skal det være vor gode gamle enevældige amtmand *Faye*, der lagde vejen op over bakken for at folk skulle nyde den pragtfulde udsigt. Den gamle vej svingede forbi *Roelsgård* (forhen beboet af adelige, se årbog 1950) op til

Lild kirke og videre mod nord forbi den forsvundne gård *Kvolsgård* (se årbog 1943) og *Holegård*.

Og endelig var vejen da nået så langt, at de vejfarende kunne dreje mod øst langs nordsiden af Lund fjord og tage retning mod Ålborg. Ved fjorden udfoldede der sig i oldtiden et rigt kulturliv, sikkert knyttet til den lavvandede fjord med dens rigdom på fugle og fisk. Ved *Troldsting* mellem fjorden og Bulbjerg ligger store bopladser fra sten- og bronzealderen, og det skal nævnes, at Danmarks smukkeste flintpilespids er fundet ved *Mølbæk* nær fjordens nordøsthjørne. Den gemmes i Tisted museum og er et imponerende fint stykke stenkunst.

Man har gættet på (Trap), at der der i middelalderen skulle have været forbindelse mellem Limfjorden og Vesterhavet, idet Vust i Valdemars Jordebog 1231 nævnes, som en ø med et kongeligt hus. Det er dog ikke sikkert, at det forholder sig således. Omkring Vust er der lave engdrag, der nok på den tid kunne have udgjort en del af Lund fjord. Den banke, hvorpå Vust ligger, ville da blive en Limfjordsø, og det er således ikke nødvendigt at antage, at havet og fjorden har haft forbindelse.

Måske er der i jordebøgerne slet ikke tale om Vust by, men om Vust holme, der jo ligger ved Østsiden af Han vejle, det gamle vadested over Lund fjord. Ved vestsiden lå de kongelige ejendomme ved Tømmerby, som også nævnes i Valdemars Jordebog. Den store, særlig rigt udsmykkede kongskirke vidner om, at disse ejendomme var af betydning. Man kan tænke sig, at den gamle hovedfærdselsåre, kongens hærvej, gik over Han vejle, og at kongen derfor har sikret sig besiddelsen af begge ender af det vigtige vadested. Det kongelige hus på øen Vust kan da også have været brugt som et herberge, hvorfra man kunne afvente gode overfartsmuligheder.

Omkring 1700 gik landevejen nord om fjorden ikke til Vust og Torup. Den fortsatte fra Mølbæk forbi *Ellesbøl* mod øst omtrent der, hvor Torup plantage nu har sin sydgrænse. Derefter passerede den *Vester og Øster Klitgård*, gården *Udklit* og *Brøndum* by og nåede så *Kollerup*. Præsten der beretter 1690, at hans præstegård lå ”på den alfare landevej midt udi en alfar korsvej på landstrøget for vejfarende imellem Tyland og Ålborg, såvel som imellem Aggersund og strandvejen til Vendsyssel”. De vejfarende fra Ty kunne altså fra Kollerup tage mod nord til strandvejen og ad denne nå Vendsyssels vestlige egne.

Ved *Årup bro* sydøst for Kollerup nåede landevejen skellet mellem Øster og Vester Han herred, og dermed

forlod den det område, der nu udgør Tisted amt. Den øvrige del af vejen er beskrevet i C. Klitgårds: *Vendsysselske Veje*, hvortil der igen henvises.

Vejenes vedligeholdelse

kræver en kort omtale, da man ofte hører den påstand fremsat, at der aldrig blev gjort noget ved vejene. Det gælder i hvert fald ikke landevejene omkring 1700.

Ifølge de nedennævnte kilder var disse veje inddelt i stykker, således at hvert sogn havde sit stykke at vedligeholde. Vejene skulle indgrøftes og påføres sten, ør og grus, hvor det var nødvendigt, ligesom broer og stenkister skulle ”holdes færdig”. Der blev jævnlig afholdt syn over vejenes tilstand for at sikre, at de var i orden.

Opmålingen af vejene blev foretaget af bønder, vistnok sognefogderne. Som eksempel på resultatet af deres arbejde ånføres her et bilag fra amtsarkivet, skrevet af sognefoged Laurs Pedersen Frost i Søndergård i Tilsted.

”Rigtig optegnelse, hvor mange schafft der er Imelem Vilsund och Dragsbech.

Først fra Sunden til den lee Sønden for Aass 740 schafft, fra Same lee och til nordeste Aff Aass march 1185 schafft. Der fra och til nordeste Aff schioldborig march 240 schafft. Der fra til tomiiss Niels søns lade i Silstrup 700 schafft, fra tomiisses lade til Povels Hovdige som er nordest Aff Silstrup march 380 schafft. Fra Povels Hov Dige och til Dragsbech 980 schafft,

at det saa Rigtig er bechinder vi med egen Hender vnderschreven.

Tilsted, den 8. Augusti 1691.

Laurs Pedersen Frost.

Anders Jensen.

Eg. handt.”

Kilder:

Dokumenter angående veivæsenet 1685-1791 i Dueholm, Ørum og Vestervig Amtsarkiv (Landsarkivet i Viborg).

Forarbejder i 1:20000 til Videnskabernes selskabs kort, udarbejdet 1788-90. (Geodætisk Institut).

Udskiftningskort og ældre originalkort (Matrikulsarkivet).

Taksationer til Brug ved udskiftning, udstykning o. l. (i dokumenter til justitsprotokollerne ca. 1790-1800 (Landsarkivet).

Diverse dokumenter ang. told og konsumtion m. m. i Ålborg og Viborg stifter 1704-60, (Rigsarkivet).

Danmarks og Norges oekonomiske magasin 1760 s. 79 ff.

Mundtlige meddelelser.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1951, side 216-234)